

Хилько Іван Іванович,

старший викладач кафедри економічної кібернетики,
комп'ютерних наук та інформаційних технологій

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7983-8276>

Кирток Дар'я Василівна,

здобувач вищої освіти факультету менеджменту

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Одними з основних проблем в управлінні ризиками на підприємстві є відсутність або недостатнє усвідомлення можливих ризиків, які можуть негативно впливати на діяльність підприємства; неправильне або недостатньо точне визначення потенційних наслідків та ймовірностей ризиків, яке може призвести до непродуктивних стратегій управління; відсутність відповідних фінансових, технічних та людських ресурсів для реалізації ефективної стратегії управління ризиками.

Також до ключових проблем можна віднести відсутність інтегрованого та системного підходу до управління ризиками, що може призвести до фрагментарних заходів та неспроможності взаємодіяти з різними ризиками як із складовими системи; неякісна комунікація та відсутність чіткої звітності, що може призвести до недоотримання важливої інформації та складності прийняття управлінських рішень; і низький рівень усвідомлення в усіх рівнях організації, що може стати перешкодою в ефективному впровадженні системи управління ризиками [1].

Тему управління ризиками на підприємстві досліджували такі вчені як С. В. Войтко, О. А. Гавриш, О. М. Герасименко, О. Б. Данченко, А. В. Матвійчук, В. А. Кавун, О. Ю. Давидова та інші.

Мета. Головною метою дослідження є визначення тенденцій, перспективних напрямів та особливостей управління ризиками на підприємствах.

Проблема управління ризиками на підприємстві полягає в недостатній ефективності та системності заходів з ідентифікації, оцінки, моніторингу та керування ризиками, що може впливати на досягнення стратегічних цілей. Недоліки в процесах управління ризиками можуть вести до фінансових втрат, порушення репутації підприємства, непродуктивності та втрати конкурентоспроможності на ринку.

Таким чином, постановка проблеми полягає в необхідності розглядати питання підвищення культури управління ризиками, розвитку відповідних процесів та використання сучасних інструментів для забезпечення ефективного та адаптивного контролю за ризиками на всіх рівнях управління підприємством.

Ризик є необхідним елементом в економічній діяльності підприємств, організацій і установ. Організації в умовах ризиків вирішують впроваджувати системи управління ризиками, оскільки це обумовлено

необхідністю врахування його впливу на їх функціонування. Ризик може впливати як на окремі операції, що здійснюються на підприємстві, так і на реалізацію проектів чи загальний хід їхньої діяльності. Для зменшення негативного впливу ризику та використання можливостей важливим є впровадження та вдосконалення систем управління ризиками. Управління ризиками стає необхідністю у зв'язку зі змінами у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємств. Один з важливих результатів успішного управління ризиками в господарській діяльності полягає в забезпеченні стабільності, яка є ключовою умовою для виживання та подальшого розвитку.

Управління ризиками ґрунтується на послідовному процесі дослідженні їх впливу та обранні напрямків їх регулювання.

Процес управління ризиками включає в себе наступні етапи [4]:

1. Взаємодія і консультування – на кожній стадії процесу ризик-менеджменту необхідно взаємодіяти та проводити консультації як із зовнішніми, так і з внутрішніми учасниками інноваційного процесу

2. Визначення контексту ризик-менеджменту – необхідно визначити зовнішні характеристики підприємницького середовища, внутрішні параметри організації, а також параметри ризик-менеджменту, в яких буде розвиватись процес.

3. Ідентифікація ризиків – визначення ризиків, здатних вплинути на розвиток підприємств.

4. Аналіз ризиків – визначення наслідків, імовірності виникнення, і, як результат, ступеня ризику, а також причини та фактори виникнення ризикових ситуацій.

5. Оцінка ризиків – поділяється на якісну та кількісну. Якісний аналіз ризиків та умов їх виникнення з метою визначення їх впливу на успіх інновації. Кількісна оцінка ризиків – числове визначення величин окремих ризиків і ризику інновації в цілому. При кількісному аналізі використовується інструментарій теорії ймовірності, математичної статистики, теорії дослідження операцій, фінансового аналізу.

6. Прийняття та реалізація ризикового рішення – це визначення необхідних дій для попередження ризиків і реакції на загрози для подій ризику, що вимагає реагування.

7. Моніторинг ризиків – постійний і систематичний контроль ситуації з метою своєчасного виявлення сигналів і ознак виникнення ризикових ситуацій і прийняття адекватних заходів щодо їх розв'язання.

Підсистема управління ризиками повинна виробляти інформацію про різноманітні ризики господарської діяльності промислових підприємств, які розглядаються як загрози або можливості. Також важливо враховувати взаємозв'язок між ризиками, їх сумарний ефект, частоту появи, ймовірність та рівень наслідків. Додатково, система повинна надавати заходи для максимізації чи мінімізації ризиків та їхнього впливу.

До основних чинників, які потрібно враховувати під час формування підсистеми управління ризиками на підприємстві, слід віднести:

законодавство України та/або міжнародне; зміст/сутність/розуміння категорії «ризик»; нормативні документи (стандарти тощо) з управління ризиками; Індустрія 4.0 та інші чинники глобальних процесів; локальні умови господарської діяльності підприємства; знання та досвід фахівців, які здійснюють управління ризиками на підприємстві; особливості функціонування підприємства [2].

Завданням управління ризиками на рівні підприємства є визначення стилю, який може бути обережним, зваженим або ризикованим [3]. До прикладу, використання обережного стилю означає стратегічний вибір уникнення ризиків банкрутства, втрат запланованого доходу та мінімізацію додаткових витрат. Проте важливо зазначити, що ризиковані стратегії можуть дозволити підприємству досягати кращих результатів та відкривати нові ринкові можливості.

У випадку, коли підприємство має орієнтацію на завоювання ринку, основною стратегією управління ризиками може бути прийняття відповідальності за всі або значну частину ризиків. У той час, як для компанії, яка акцентує увагу на збереженні свого позитивного іміджу на ринку та забезпеченні фінансової стійкості, стратегією управління ризиками може бути передача значних ризиків у зовнішнє середовище.

Висновки. Отже, розглянувши тему управління ризиками підприємства, можна зробити наступні висновки і виділити такі аспекти: створення підсистеми управління ризиками при її відсутності, реорганізація підсистеми в системі управління з урахуванням адаптивності, навчання фахівців різних підрозділів, впровадження стандартів, використання інформаційних технологій для управління ризиками та формування політики з управління ризиками можуть посприяти для подальшої ефективно діяльності підприємства. Проте, через обмеженість наявних даних, завдяки новим дослідженням розробки організаційно-економічних механізмів управління ризиками висновки можуть бути доповнені.

Список використаних джерел:

1. Гавриш О. А., Кавун В. А. Критичний аналіз нормативних засад управління проектними ризиками. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2017. № 14. С. 216–222.
2. Занора В. О., Зачосова Н.В. Управління ризиками проектів розвитку підприємства: теоретико-методичні засади. *Приазовський економічний вісник ЧНУ ім. Богдана Хмельницького*. 2020. Випуск (1) 18. С. 82 –85.
3. Лебеденко С. О. Ризикологія в маркетинговій діяльності : навчальний посібник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. С. 13 –16. URL: <http://marketing.kpi.ua/files/studentam/metodichki/> (дата звернення 14.03.2024).
4. Anderson E.J. *Business Risk Management: Models and Analysis*. Wiley, 2013. 384 с.